

INFRAȚIUNEA DE LIMITARE A CONCURENȚEI LIBERE (art.246 CP RM): ARGUMENTE ÎN FAVOAREA MENȚINERII INCRIMINĂRII

Sorin TOMOFEI

Catedra Drept Penal și Criminologie

The offence of free competition limitation is analyzed in the present article. Reasons in the favor of maintaining the incrimination are brought. The article represents a reply to the proposal of the Council of Europe expert V.Coussirat-Coustere of abrogating the art.246 „Free competition limitation” of the Criminal Code of Republic of Moldova. Combining the economic and juridical analysis, a clear “radiography” of the competition climate in Republic of Moldova is carried out. In case of abrogating art.246, there will stay with no efficient protection a social value – free competition – on which existence greatly depends the true assertion of the market economy in Republic of Moldova. The mechanism of protecting the competition in Moldova and in the Western European countries can not be compared mechanically. On the example of some anti-competition actions, it is demonstrated that only the extra-penal means are not sufficient in order to protect the free competition in Moldova.

Internaționalizarea economică a complicat considerabil relațiile dintre companiile și statele concurente. În Uniunea Sovietică, atitudinea față de problema concurenței era rezolvată. În principal, conceptul de concurență era utilizat în raport cu competitivitatea mărfurilor de export. O asemenea stare de lucruri corespundea pe deplin caracterului sistemului economic sovietic. S-ar părea că, în condițiile de astăzi, situația ar trebuie să fie calitativ alta. Totuși, în pofida ritmului ascendent de edificare a economiei de piață, problemei concurenței nu i s-a acordat o atenție pe măsură pe parcursul unei perioade relativ lungi. Aceasta rezultă chiar din nota explicativă a Guvernului la proiectul Legii cu privire la monopolurile naturale: „Necesitatea dezvoltării economiei, a neadmiterii și prevenirii abuzării de către monopolști de situația sa a determinat actualitatea deosebită a elaborării și desfășurării unor măsuri concrete de control și reglementare din partea statului” [1]. Reiese că în cei 16 ani de construire a economiei de piață monopolștii naturali au avut un comportament corect, iar în ultimul timp au început să comită abuzuri?

Neglijarea rolului concurenței în economia de piață a Republicii Moldova a avut ca efect nefast pierderea multor poziții de către producătorii autohtoni atât pe plan economic extern, cât și pe piața internă. Cauzele acestui fenomen constau în scăderea competitivității mărfurilor autohtone, a companiilor din Republica Moldova și, nu în ultimul rând, a țării noastre în ansamblu.

În opinia lui M.I. Ghelvanovschi, conceptul de competitivitate trebuie ipostaziat pe trei niveluri:

- 1) micronivel – mărfurile;
- 2) mezonivel – întreprinderile și uniunile acestora;
- 3) macronivel – economiile naționale ale unor țări aparte [2].

Într-adevăr, la micronivel, competitivitatea se prezintă ca un rezultat al rivalității concurențiale. Este ipostaza cea mai „vizibilă”, având implicații directe asupra fiecăruia din noi – fie consumator, fie producător.

Mezonivelul este sfera în care are loc procesul propriu-zis de formare a competitivității unor mărfuri concrete. De regulă, acest nivel este determinat de implementarea tehnologiilor noi și a metodelor avansate de organizare a proceselor economice. Totuși, nu se exclude aplicarea unor procedee ilegale (uneori având relevanță penală), în vederea formării competitivității la mezonivel. Astfel, Guvernul a fost sesizat în legătură cu acțiunile anticoncurențiale ale posesorilor de unități comerciale exclusive, amplasate în vestibularele instituțiilor medicale din țară. Ca urmare, în cadrul Ministerului Economiei a fost constituit un grup de lucru special, incluzând specialiști din Agenția Națională pentru Protecția Concurenței. În opinia lui V.Cărare, directorul general al acestei Agenții, în cazul dat „se atestă indicii abuzului de situația dominantă pe piață: posesorii respectivelor unități comerciale umflă prețurile, profitând de restricțiile locale de intrare pe acest segment de piață, precum și de situația potențialilor consumatori, nevoiți să utilizeze serviciile doar ale acestor unități comerciale” [3].

Revenind la ipostazierea conceptului de competitivitate, trebuie de menționat că macronivelul este fundamentul pe care se formează competitivitatea întreprinderilor și a uniunilor acestora. Se realizează interacțiu-

nea coordonată dintre acești subiecți economici, precum și dintre autoritățile publice și alte instituții sociale, ceea ce creează condițiile necesare pentru o dinamică economică ascendentă și o stabilitate socială adecvată, permițând subiecților economici să activeze cu maximă eficacitate.

În context, referindu-se la competitivitatea întreprinderilor moldovenești, directorul general al SA „Covoare-Ungheni”, N.Nicula, menționează: „Ne deosebim de țările avansate prin aceea că sunt foarte limitate posibilitățile financiare și economice ale statului și ale întreprinderilor de promovare pe piețele noi. De aceea, aplicarea standardelor legislației europene în Republica Moldova nu este întru totul justificată. Legislația autohtonă trebuie, înainte de toate, să stimuleze producerea. În consecință, vor crește și exporturile” [4].

Această aserțiune este deosebit de pertinentă în legătură cu obiecția, formulată de către unul din experții Codului penal al Republicii Moldova din partea Consiliului Europei – V.Coussirat-Coustere, conform căreia „... este necesar de a verifica dacă anumite infracțiuni din acest capitol (se are în vedere Capitolul X „Infracțiuni economice” din Partea Specială a Codului penal – *n.a.*), cum ar fi limitarea concurenței libere (art.246 CP RM)..., nu constituie temei pentru răspunderea administrativă a autorilor acestor infracțiuni, ca în alte state (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”.

De notat că celălalt expert al Codului penal al Republicii Moldova din partea Consiliului Europei – Mariavaleria del Tufo – nu împărtășește aceeași opinie. Dar nu din această cauză nu putem accepta sugestia făcută de V.Coussirat-Coustere.

În primul rând, în Codul cu privire la contravențiile administrative există un singur articol – art.174¹⁴ – în care se prevede răspunderea pentru încălcarea legislației antimonopol. Însă, această normă nu este complementară cu art.246 CP RM, care prevede răspunderea penală pentru limitarea concurenței libere. Dovadă este analiza comparativă a dispozițiilor celor două articole: art.174¹⁴ din Codul cu privire la contravențiile administrative stabilește răspunderea pentru eschivarea de la executarea sau neexecutarea la timp a dispozițiilor organului de stat de reglementare antimonopolistă (alin.(1)) și neprezentarea informației sau prezentarea unei informații vădit neveridice (false) organului de stat de reglementare antimonopolistă (alin.(2)); art.246 CP RM prevede răspunderea pentru limitarea concurenței libere prin încheierea unui acord ilegal care prevede diviziunea pieței, limitarea accesului la piață, cu înlăturarea altor agenți economici, majorarea sau menținerea prețurilor unice, faptă săvârșită cu aplicarea violenței.

Observăm că sferile de incidență ale celor două articole nu tangențiază, întrucât săvârșirea faptelor prevăzute de ele implică încălcarea unor obligații legale calitativ diferite. Mai mult, spre deosebire de legislația fiscală, bancară, vamală etc., legislația antimonopol nu prevede aplicarea unor măsuri represive cu caracter extrapenal și extracontravențional. În aceste condiții, o eventuală abrogare a art.246 CP RM ar lipsi de consistență o bună parte din reglementările legislației antimonopol. Interdicțiile stabilite de această legislație s-ar transforma în elemente de decor, dispensate de orice funcționalitate. Qui prodest? Cine ar profita de pe urma unei asemenea „reformă”? Cu siguranță, nu producătorii mici și mijlocii care constituie forța motrice în oricare economie de piață funcțională. Nu consumatorii care volens-nolens vor fi puși în situația de a accepta doar produsele și serviciile care vor domina piața. În lipsa unei competitivități efective, care va fi calitatea acestor produse și servicii?

Suntem de acord cu afirmația lui N.Nicula în acel sens că nu putem recepționa fără discernământ metodele și procedeele de reglementare aplicabile în țările avansate. Mai ales în domeniul penalului. Este adevărat că în multe țări occidentale nu mai există incriminări similare celei de la art.246 CP RM. Deși se atestă și excepții. De exemplu, la alin.(1) art.300 din Codul penal al Argentinei [5] se incriminează fapta de încheiere a unui acord cu posesorii principali ai unui produs sau grup de produse, în scopul de a nu admite comercializarea lor sau de a le comercializa la un anumit preț, astfel încât aceasta contribuie la creșterea sau la scăderea prețurilor la produse. De asemenea, în art.208 din Codul penal al Turciei [6] se prevede răspunderea pentru funcționarul public, în ale cărui obligații intră efectuarea unor anumite lucrări sau controlul asupra acestora, care – deschis sau pe ascuns, direct sau indirect, prin alte persoane sau împreună cu alte persoane – efectuează comerțul sau devine partenerul persoanelor care recepționează obiectivele rezultate din lucrări, în scopul obținerii profitului personal în cazul cumpărării sau vânzării obiectelor sau materialelor pentru necesitățile statului (alin.(1)). Răspunderea se agravează, potrivit alin.(2) art.208 din Codul penal al Turciei, dacă funcționarul public acceptă comisioane în cazul cumpărării sau vânzării obiectelor sau materialelor pentru necesitățile statului.

Legătura dintre art.208 din Codul penal al Turciei cu protecția penală a concurenței devine mai evidentă după ce o vom cita pe S.B. Avdașeva: „În majoritatea țărilor cu economia de piață dezvoltată, organele admi-

nistrației publice nu reprezintă obiectul legislației antimonopol: necesitățile politicii concurențiale în acest domeniu se asigură cu ajutorul unor norme speciale (de exemplu, al legislației cu privire la ajutoarele de stat și achizițiile de stat)” [7]. Astfel, măsurile de neadmitere a abuzurilor în cadrul achizițiilor de stat se integrează în politica concurențială. În acest sens se înscriu și prevederile de la lit.c) alin.(1) art.9 din Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 30.06.2000 [8], conform cărora autoritățile administrației publice nu au dreptul să le creeze agenților economici o situație privilegiată față de alți agenți economici care activează pe aceeași piață de mărfuri.

De asemenea, trebuie de menționat că, în țările avansate, răspunderea penală pentru activitățile monopoliste se prevede nu neapărat în cadrul Codului penal. Cauza acestui fenomen constă în specificul național și istoric al acestor țări. Una dintre cele mai eficiente legislații antimonopol este cea care se aplică în SUA. Astfel, conform Actului Sherman, datând din 1890, activitățile monopoliste sunt pedepsite cu o amendă de până la 10 mln.\$ pentru corporație și 350 mii \$ pentru persoana fizică, ori cu privațiune de libertate de până la 3 ani, ori cu ambele pedepse [9]. Numai în ultimii cinci ani sancțiunile penale în cazurile menționate s-au cifrat la circa 850 mln.\$ [10].

Replicând astfel lui V.Coussirat-Coustere, considerăm că protecția concurenței în Republica Moldova trebuie realizată inclusiv prin mijloace penale. Sintagma „faptă săvârșită cu aplicarea violenței” din dispoziția art.246 CP RM imprimă relevanță penală incontestabilă faptei incriminate de această normă penală. Dar nu aceasta e principala cauză care reclamă oportunitatea menținerii răspunderii penale pentru fapta de limitare a concurenței libere. Principala cauză o numesc specialiștii Institutului Național al Economiei și Informației: „Dacă în viitorul apropiat Republica Moldova va putea să-și pună în acțiune potențialul tehnico-științific și educațional, ea va putea deveni un stat competitiv. Dacă nu, va fi aruncată la marginea dezvoltării mondiale. În acest plan, este edificator exemplul nefericit al „miracolului economic argentinian” care nu a reușit să suporte povara împrumuturilor străine” [11].

În ultimă instanță, cele trei niveluri pe care se ipostaziază competitivitatea – micronivel, mezonivel și macronivel – sunt într-o permanentă și strictă interdependență. O țară nu poate fi competitivă pe plan economic, dacă nu-i sunt competitive mărfurile și întreprinderile ce le produc. Și viceversa. Departe de ideea de a fi patetici, trebuie să menționăm că, în esență, rivalitatea concurenței la oricare din cele trei niveluri începe tot mai mult să se asemene cu selecția naturală darwinistă.

Caracterul acerb al acestei rivalități, demonstrat de faptul că nu toți rezistă competiției economice, învederează legăturile dintre conceptele „competitivitate” și „securitate”.

Din această perspectivă, concurența are nu doar un aspect pozitiv (crearea stimulenților pentru creșterea eficacității producției), dar și o fațetă nefastă, atunci când subiecții concurenți săvârșesc acțiuni distructive (inclusiv având relevanță penală), urmărind să obțină avantaje concurențiale pe calea subminării potențialului concurenților. O altă conotație negativă a concurenței constă în aceea că sarcina sporirii eficienței economice în economia de piață poate intra (și deseori intră) în contradicție cu eficacitatea socială. Ca urmare, apar astfel de fenomene, ca: șomajul; orientarea excesivă la export (în detrimentul necesităților sau intereselor naționale); dependența de importuri etc.

Are dreptate M.I. Ghelvanovski când afirmă că „competitivitatea reprezintă pregătirea de o confruntare obstinantă, estompată doar de aceea că eșecul într-o asemenea confruntare nu condiționează, de regulă, pieirea fizică a perdanților” [12]. Accentuăm: „de regulă”. Aceasta deoarece, dezvoltând ideea pe care o exprimă sintagma „faptă săvârșită cu aplicarea violenței” din dispoziția art.246 CP RM, putem deduce că, în situații extreme, lupta competițională poate duce chiar la decesul celor eliminați din competiția economică.

La fel, trebuie de menționat că competitivitatea reală nu întotdeauna este o caracteristică absolută a potențialului de resurse. Ea este o caracteristică relativă a acestui potențial. Relativă, întrucât se raportează la un alt subiect concurent, ca titular al unor avantaje concurențiale (marfă, întreprindere sau țară). La rândul său, aceasta înseamnă că competitiv poate fi și un subiect de piață de o eficiență joasă, dacă îi va reuși ca alți subiecți concurenți să fie și mai puțin eficienți. Adică, dacă concurența va fi exercitată neonest, cu violarea regulilor general acceptate de sorginte juridică și etică.

Din cele enunțate se desprinde concluzia că competitivitatea poate fi atinsă nu doar pe calea îmbunătățirii de către subiecții de piață a propriilor indicatori economici, dar și prin influențarea asupra concurenților, astfel încât să le fie obstrucționată dezvoltarea (de exemplu, prin subminarea potențialului lor concurențial sau prin dejucarea planurilor și programelor de sporire a competitivității acestor concurenți).

În acest registru, J.Stiglitz are dreptate când susține că, inevitabil, întreprinderile urmăresc să limiteze concurența, deoarece în acest fel ele pot obține profituri mai mari datorită monopolului, nu datorită unei calități mai mari a produselor sale [13]. Așadar, subminarea pozițiilor de piață ale concurenților se dovedește uneori a implica costuri mai mici, în comparație cu elaborarea și realizarea propriilor programe costisitoare de perfecționare a tehnologiei, de instruire a personalului, de căutare a unor noi căi de satisfacere a cererii consumatorilor etc. În afară de aceasta, măsurile distructive, aplicate în raport cu concurenții, în unele cazuri pot fi mai eficiente de pe pozițiile „curățirii” terenului concurenților, asigurând pentru o perspectivă mai lungă statutul de lider întreprinderii sau statului care practică asemenea măsuri.

Este adevărat că o asemenea politică este catalogată drept „acțiuni anticoncurență” (în conformitate cu art.5 al Legii cu privire la protecția concurenței), fiind pasibilă de reacția statului sub formă de intervenție a legii penale. Însă, tentația de utilizare a metodelor constructive de concurență alături de cele distructive (coroborată cu imperfecțiunile tehnico-legislative ale legislației antimonopol și ale legii penale) se dovedește a fi mai puternică.

Ca urmare, la 13.02.2002, cu ocazia expoziției cu genericul „Fabricat în Moldova” (organizată de Camera de Comerț și Industrie și Asociația Națională a Producătorilor de Mărfuri din Moldova), producătorii autohtoni au solicitat Guvernului „să-i protejeze împotriva concurenței nelioale a furnizorilor străini” [14].

Într-adevăr, importul necontrolat sau cu bună-știință avantajat constituie unul dintre factorii anticoncurențiali principali. Necontrolat, atunci când își are originea în contrabandă. Cu bună-știință avantajat, atunci când este promovat prin metode lobbiste [15].

În acest sens, de exemplu, în decurs de un an (din 2000 până în 2001), pe piața de bere din Republica Moldova cota aparținând SA „Vitanta-Intravest” a coborât de la 85% la 72%. Cauza constă în introducerea de către autoritățile transnistriene a accizelor la berea moldovenească (1 euro de pe sticlă), păstrându-și dreptul de a introduce, prin teritoriul Transnistriei, berea ucraineană pe teritoriul Republicii Moldova controlat de autoritățile legale. Aceste autorități nu pot recunoaște oficial frontiera pe Nistru. Dar, *de facto*, aceasta acționează ca un filtru, permițând trecerea mărfurilor doar într-un singur sens [16]. Însă, există exemple și de altă natură, când interesele consumatorului sunt neglijate, deoarece ar avea prioritate interesele producătorului autohton: „La mijlocul anilor 1990-2000, SA „Franzețuța”, apelând la pârghiile administrative din Direcția municipală de comerț Chișinău, a determinat eliminarea de pe piața pâinii a brutăriilor „turcești”. Numita autoritate publică a interzis pur și simplu directorilor magazinelor de pâine să accepte pâinea din aceste brutării. Pe fond, a fost utilizată o înșirare de cuvinte despre patriotism și pericolul pentru sănătate a pâinii „turcești” [17]. Astfel, consumatorul a fost privat de posibilitatea de a alege pe piață marfa care să-i satisfacă necesitățile. În drept, s-a săvârșit limitarea concurenței, deoarece, conform lit.c) alin.(2) art.9 al Legii cu privire la protecția concurenței, autorităților administrației publice li se interzice să emită decizii cu privire la limitarea drepturilor agenților economici de a procura sau comercializa mărfuri.

Atât întreprinderile, cât și țările în ansamblu, sunt puse în situația de a ține seama de practicarea de către concurenți a activității monopoliste, a concurenței nelioale și a altor tipuri de activități anticoncurență. De faptul cât de eficientă va fi protecția, pe care o vor aplica împotriva unor astfel de acțiuni, depinde în mare măsură asigurarea securității economice (a întreprinderii sau a țării). În acest mod, conceptul de competitivitate se include practic în conceptul de securitate economică. Or, fără asigurarea securității economice nici o întreprindere, nici o țară nu-și poate păstra mult timp pozițiile sale pe piață.

De reținut că, în opinia lui A.G. Șavaev, securitatea economică reprezintă obiectul juridic secundar în cazul infracțiunii de limitare a concurenței libere [18]. În ce ne privește, considerăm că competitivitatea este unul dintre aspectele concurenței libere, ca valoare socială ce reprezintă obiectul juridic principal al infracțiunii de limitare a concurenței libere, prevăzute la art.246 CP RM. La rândul său, securitatea economică nu este decât un aspect al economiei naționale, ca valoare socială fundamentală apărută împotriva infracțiunilor economice (inclusiv împotriva infracțiunii de limitare a concurenței libere). Anume astfel percepem conexiunea care, indubitabil, există între astfel de fenomene ca competitivitatea, concurența liberă și securitatea economică.

Deși metodologic incorectă, opinia lui A.G. Șavaev ține să punteze că dacă producția, comerțul, activitatea financiară sau de asigurări etc. nu sunt asigurate adecvat împotriva acțiunilor anticoncurență, aceste activități nu vor fi rezultative, lipsindu-le competitivitatea.

Garantarea libertăților concurenței constă în protecția specială acordată de stat acestei categorii juridice prin îndatorirea impusă tuturor de a nu aduce vătămare concurenței libere privity ca valoare socială. Apărarea

specială a concurenței libere este dictată de principiile economice de piață, în care se încadrează treptat Republica Moldova. Concurența liberă este apărată, în primul rând, printr-un întreg ansamblu de mijloace extrajuridice și mijloace juridice (dar extrapenale). Împotriva acțiunilor antoconcurență, ce prezintă un grad prejudiciabil mai sporit, concurența liberă trebuie să fie apărată și prin mijloacele energice ale legii penale. Această necesitate e condiționată de insuficiența mijloacelor ordinare de prevedere sau apărare individuală.

În acest sens, prezintă interes afirmația lui A.Cegarovski: „În Republica Moldova, concurența nu numai că nu este susceptibilă de reglementare. Ea nu poate fi supusă nici măcar unui studiu efectiv... Cu toate acestea, concurența există în Republica Moldova. Mai mult, uneori, ea adoptă forme inedite” [19]. Drept consecință, poate este suficientă existența reglementărilor din Legea cu privire la protecția concurenței, pentru a se asigura activitatea agenților economici onești împotriva acțiunilor anticoncurență? Doar *ratio legis*, specificat în preambulul acestei legi, este tocmai „prevenirea, limitarea și reprimarea activității monopoliste și a concurenței neloiale”.

Însă, scopul declarat are proprietatea de a nu deveni întotdeauna realitate. Aceasta ne-o confirmă unul dintre autorii Legii cu privire la protecția concurenței, V.Crivciun (exercitând în trecut funcția de șef al Direcției politice antimonopol din cadrul Ministerului Economiei): „Legea cu privire la protecția concurenței nu poate intra în vigoare, deoarece nu a fost creată Agenția Națională pentru Protecția Concurenței” [20]. În alt context, același decident menționează: „În Republica Moldova, ca și în celelalte țări-membre ale CSI, care au o economie de tranziție, realizarea măsurilor de reglementare antimonopol este dificilă. Aceasta deoarece există un anume specific al formării pieței produselor și serviciilor, sunt incomplete informațiile privind importurile, nu se cunoaște deplin volumul activității economice externe a monopolizatorilor autohtoni. De asemenea, nu poate fi monitorizată situația economică în regiunea transnistriană” [21].

Are dreptate V.Crivciun, inclusiv în ce privește trenarea în constituirea efectivă a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței. Astfel, la momentul intrării sale în vigoare, la 31.12.2000, Legea cu privire la protecția concurenței prevedea la alin.(1) art.10: „Pentru promovarea politicii statului în domeniul protecției concurenței, pentru limitarea și reprimarea activității anticoncurență a agenților economici, a autorităților administrației publice, precum și pentru exercitarea unui control asupra aplicării legislației cu privire la protecția concurenței, se creează o autoritate de protecție a concurenței, și anume: Agenția Națională pentru Protecția Concurenței”.

Abia la 16.07.2003 Guvernul a adoptat Hotărârea nr.889 despre Agenția Națională pentru Protecția Concurenței și Reglementarea Monopolurilor [22]. Până la 15.08.2003 trebuia adoptat întreg setul de măsuri, astfel încât numita Agenție să-și poată demara activitatea. Este notabil că drept motiv al adoptării unor asemenea măsuri se invocă inclusiv obligațiunile internaționale ale Republicii Moldova ce rezultă din participarea la Inițiativa „Investment Compact” a Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (acest motiv este unul în plus din care nu putem agreea recomandarea de abrogare a art.246 CP RM, formulată de către expertul Consiliului Europei, V.Coussirat-Coustere).

La 16.02.2007, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat (în sfârșit) Hotărârea nr.21-XVI cu privire la măsurile de organizare a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței [23]. Recent, Agenția și-a început activitatea: „A început examinarea primelor solicitări, în jur de zece la număr. În principal, acestea se referă la problemele fuziunii agenților economici pe piețele vinicole și farmaceutice, precum și la concurența neloială” [24].

Așadar, până nu demult, Legea cu privire la protecția concurenței a fost lipsită de un pivot logistic, deoarece a lipsit autoritatea abilitată cu exercitarea unui control asupra respectării acestei legi. Iar Legea cu privire la protecția concurenței este actul normativ de referință pentru art.246 CP RM. Ca efect al acestei anomalii organizatorico-juridice, climatul concurențial nu a reușit să se impună în nici un fel în economia națională a Republicii Moldova. Indirect, s-a promovat nihilismul juridic și ignorarea reglementărilor privind protecția concurenței. A fost lipsită de consistență dispoziția art.246 CP RM.

Finalizând, vom încheia cu cuvintele lui J.Stiglitz: „Politica energetică în domeniul concurenței nu este un lux pe care și-l permit țările bogate. Este o necesitate imperioasă pentru toți cei care tind spre crearea unei economii de piață democratice” [25]. Fără suportul legii penale această politică riscă să rămână fără efect. De aceea, optăm cu fermitate pentru menținerea prevederilor răspunderii penale pentru fapta incriminată la art.246 CP RM.

Referințe:

1. Нестерова О. «Естество» естественных монополий // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2007. - №8. - С.16.
2. Гельвановский М.И. Национально-государственная стратегия конкурентоспособности России: методологические аспекты // www.hse.ru/ic5/65.pdf
3. Коваленко И. Агентство по защите конкуренции приступило к работе // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2007. - №17. - С.15.
4. Калак Д. Местный производитель жив. Но еле дышит // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2002. - №5. - С.1.
5. Уголовный кодекс Аргентины / Под ред. Ю.В. Голика. - Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003, с.234.
6. Уголовный кодекс Турции / Под ред. Н.Сафарова и Х.Аджара. - Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003, с.150.
7. Авдашева С.Б. Обновление российского законодательства о конкуренции: экономический анализ // www.aspe.spb.ru/reports/avadasheva.doc
8. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2000. - Nr.166-168.
9. Miculeț L. Reglementarea juridică a răspunderii pentru infracțiunile economice și corupție în SUA și Republica Moldova: studiu comparat. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p.148-159.
10. Ibidem, p.153.
11. Коваленко И. Желаемое и действительное // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2001. - №48. - С.20.
12. Гельвановский М.И. Op. cit.
13. Стиглиц Дж. Конкуренция вокруг политики в отношении конкуренции // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2001. - №30. - С.31.
14. Калак Д. Op. cit., p.1.
15. *A se vedea* în acest sens: Timofei S. Monopolismul, corupția și lobbismul: factori sociali interdependenți cu relevanță juridico-penală // Revista Națională de Drept. - 2006. - Nr.10. - P.57-61.
16. Чегаровский А. Монополизм и конкуренция в Молдове // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2001. - №2. - С.9.
17. Ibidem.
18. Шаваева А.Г. Борьба с преступными и иными противоправными посягательствами на безопасность негосударственных субъектов экономики (криминологические, уголовно-правовые и организационные проблемы): Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. - Москва, 1997, с.217.
19. Чегаровский А. Op. cit., p.9.
20. Ibidem.
21. Коваленко И. Особенности национального монополизма // Экономическое обозрение «Логос-Пресс». - 2001. - №23. - С.11.
22. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2003. - Nr.155-158.
23. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.29-31.
24. Коваленко И. Агентство по защите конкуренции приступило к работе, с.15.
25. Стиглиц Дж. Op. cit., p.31.

Prezentat la 12.06.2007